

להלן השוואה של ההוצאות המשתנות לגידול דונם תפוחי אדמה כפי שחושב על ידי האגף לתכנון כולל אל אותן ההוצאות שנכללו בתחשיב דלעיל (הנתונים ב-\$):

אזור הגידול	תחשיב על פי הפרסום המשותף	תחשיב האגף לתכנון כולל	ההפרש בין התחשיבים ב-%
נגב - קיבוצים	629	772	22.5
חוף - משקים קטנים	566	773	36.6
חוף - קיבוצים	566	672	18.7

מן הנתונים עולה, כי עלות הגידול על פי תחשיבי האגף לתכנון כולל עולה על זו בפרסום המשותף כדי 21% (בממוצע) באשר לגידול בקיבוצים: וכדי 37%, כאשר משוים אותה למשקים הקטנים במישור החוף. יוצא אפוא, שהשיטה לפיה קובעים את עלות הגידול, לצורך קביעת המחיר, לפי העלות בפועל ולא לפי עלות נורמטיבית, מאפשרת רווחיות גבוהה למגדלים היעילים ואינה יוצרת תמריץ לייעול הענף.

## ממצאי מעקב

### מועצת הזיתים

דו"ח 36, עמ' 494

בחודשים ספטמבר - אוקטובר 1985 ערך משרד מבקר המדינה ביקורת בדבר סדרי ייצור ושיווק של זיתים מזנים סוריים, ובדבר ניהול הכספים והחשבונות במועצת הזיתים לשנים 1983 - 1984. הביקורת פורסמה בדו"ח שנתי 36 עמ' 494.

בחודש נובמבר 1987 נערך מעקב שתכליתו לבדוק באיזו מידה תוקנו הליקויים שהועלו בדו"ח מבקר המדינה. אלה ממצאי המעקב:

1. מועצת הזיתים פועלת מאז 1976 כמועצה סטטוטורית לפי צו על פי חוק מועצת הפירות (ייצור ושיווק), התשל"ג-1973. עד למועד זה היא פעלה כחברה בע"מ, ועם הפיכתה למועצה סטטוטורית היא לא פורקה. בפברואר 1981 החליטה מועצת המנהלים של המועצה לפרק את החברה אך לא היה טיפול בפירוק, ומאזני המועצה המשיכו להופיע כמאזני חברה בע"מ. רק במארס 1987 נמחקה החברה מפנקס רשם החברות.

2. על פי צו הפיקוח על מצרכים ושירותים (הובלת זיתים), התשכ"ח-1968, לא יוציא אדם זיתים מתחום רשות מקומית, לא יכניס זיתים לתחומה, לא ירשה אדם להוציא ולהכניס זיתים כאמור ולא יוביל אדם זיתים משטח רשות מקומית אחת לאחרת, אלא אם יש בידו לגבי אותם זיתים תעודת משלוח וכל פרטיה מולאו בהתאם להוראות הצו. עדיין נמצאו במשרדי המועצה מספר פנקסי תעודות משלוח שהיו בשימוש ושבהם מקור התעודה והעתקיה לא נתלשו, דהיינו הם לא נמסרו על ידי סוכני המועצה למובילי התוצרת. מכאן שחלק מהזיתים מובלים בלא תעודות משלוח כמתחייב על פי הצו כאמור. המועצה לא נקטה צעדים כנגד מפירי הצו. חלק ממקבלי פנקסי תעודות המשלוח טרם החזירו אותם למועצה לאחר השימוש, והם חוייבו כנגד הפקדון שהפקידו במועצה בעת קבלת הפנקסים. בחלק מן

הפנקסים שהוחזרו למועצה, אין רישום של מלוא הפרטים הנדרשים. מהאמור לעיל יוצא, שעדיין אין המועצה עושה שימוש בתעודות המשלוח לשם גביית היטלים ולשם ביקורת מעקב.

3. גביית היטלים בגין שיווק תוצרת והעברתם למועצה לא נעשים עדיין על פי הכללים, שהתקינה המועצה ב-1980. המועצה ממשיכה לגבות בתחילת העונה ממפעלים הקולטים זימים ומבתי בד היטלים בסכומים כוללניים כמקדמה. סכומים אלו ברובם הופכים לתשלומים סופיים בלא קשר לכמות הזימים ששווקה בפועל כמתחייב על פי הכללים. גבייה באופן כזה אינה תואמת את הכללים, והיא אינה מבטיחה שייגבה מלוא הסכום המגיע למועצה או שלא ייגבה סכום מעל למגיע.

4. טרם נחתם בין מועצת הזימים לבין הקרן לזקי טבע בע"מ הסכם, שיגדיר תפקידו ואחריותו של כל צד בניהול ענייני קרן הזימים, שהוקמה למטרת ביטוח מגדלי זימים כנגד נזקי טבע.

5. בעונת 1958/86 החליטה מועצת הזימים להגדיל את ההיטלים הנגבים מהמגדלים ב-15%. התוספת נועדה להוות ביטוח חובה למגדלי הזימים כנגד נזקי טבע, והכספים שנגבו הועברו לקרן הזימים. יתרת כספים בקרן ל-10.6.1987 היתה 485,894.50 ש"ח. כתוצאה מהפעלת ביטוח החובה גדל מספר המבוטחים בקרן הזימים בהשוואה למספרם ב-1985. יחד עם זאת, כיוון שהיטלים אינם נגבים מתוצרת המייעדת לצריכה עצמית, הביטוח אינו מקיף את כל תוצרת ענף הזימים בארץ.

### **מועצת הטבק**

**דו"ח 36, עמ' 488**

הביקורת בנושא המועצה לייצור ולשיווק של טבק גולמי (להלן - מועצת הטבק) - מינהל וכספים נערכה בחודשים מאי - אוגוסט 1985, ופורסמה בדו"ח שנתי 36, עמ' 488.

הביקורת התרכזה בנושאים הבאים: קביעת מחיר הטבק והשתתפות החברה הרוכשת את הטבק בהוצאות המועצה, ההתחשבנות עם החברה, מתן אשראי למגדלים ומצבה הכספי של מועצת הטבק.

בחדש ינואר 1988 נערך מעקב, שתכליתו לבדוק באיזו מידה תוקנו הליקויים שהעלתה הביקורת.

ואלה ממצאי המעקב:

### **קביעת מחיר הטבק והשתתפות בהוצאות המועצה**

1. החברה הרוכשת את הטבק ממועצת הטבק (להלן - החברה) עדיין משתתפת בהוצאות המועצה. בשנת הכספים 1986 הסתכמה הכנסה זו של המועצה ב-17,800 ש"ח, והיא היוותה כ-19% מכלל הכנסות מועצת הטבק בשנה זו. מכאן שעדיין קיימת תלות בין מועצת הטבק לבין החברה.

2. טרם נחתם הסכם בין מועצת הטבק לבין החברה, שיפרט את חובותיו וחזיוותיו של כל אחד מן הצדדים לעסקת רכישת הטבק על ידי החברה.

### **מקדמות למגדלים**

1. בכל אחת משנות הכספים 1986 ו-1987 העמיד משרד החקלאות לרשות מגדלי הטבק ומגדלי הזימים הון חוזר בסכום כולל בשווי של \$300,000. באישור שנתן האגף לאשראי

ופיתוח שבמשרד בכל אחת מהשנים האמורות לא צוין עדיין, כבשנים קודמות, מהו הסכום שנועד למגדלי הטבק ומהו הסכום שנועד למגדלי הזיתים, והוא מופיע שוב כסכום משותף.

האשראי שהוקצב לשנים אלה ושנועד לחלוקה למגדלים משני הסקטורים הועבר על ידי משרד החקלאות לחשבון הבנק של מועצת הטבק. יש לציין שבראש המועצות, לטבק ולזיתים, מנכ"ל משותף וכן יושב ראש מועצת מנהלים משותף. מועצת המנהלים של מועצת הטבק קובעת מדי שנה קריטריונים לחלוקת אשראי למגדלים, אולם רק מגדלים מעטים פונים למועצה לקבלת אשראי.

המעקב העלה שבשנת הכספים 1986 חילקה מועצת הטבק אשראי בשווי של \$29,000 בלבד למגדלי טבק. יתרת הסכום – בשווי של \$271,000 – ובשנת הכספים 1987 הסכום כולו הולק על ידי מועצת הטבק בתיאום עם מועצת הזיתים למפעלים לכבישת לזיתים ולסוחר פרטי מנצרת. חידוש ההלוואה לסוחר מנצרת – הניתנת לו זה מספר שנים – שוב לא אושרה על ידי מועצת הטבק ועל ידי מועצת הזיתים, כשם שלא אושרה בעבר.

לאור ממצאי המעקב, הסב משרד מבקר המדינה בינואר 1988 את תשומת לבו של משרד החקלאות לעובדה, שמועצת הטבק ומועצת הזיתים הן שתי מועצות נפרדות מהבחינה המשפטית. על כן על המשרד לאשר לכל מועצה באופן נפרד את האשראי הנועד למגדלים בענף שלה בהתאם לצרכים.

עוד העלה המעקב, כי עדיין שני מפעלים וכן הסוחר הפרטי מנצרת שקיבלו הלוואות לא הפקידו בידי מועצת הטבק ערבויות בנקאיות להחזרת חובם למועצה.

2. המועצה משלמת למגדלים מקדמות תמורת הטבק בשיקים על שם המגדל. רוב המגדלים מקבלים את השיקים במשרדי המועצה ולא עוד באופן אישי על ידי עובדי המועצה, המקיימים עמם קשר בתוקף תפקידם, כפי שהיה בעבר. למיעוטם מוסרים עובדי המועצה את השיקים עדיין באופן אישי במקומות מגוריהם, אולם לדברי מועצת הטבק במקרים אלו הדבר נעשה בנוכחות נציגי המועצה המקומית.